

Stev. 136

V Ljubljani, 17. junija 1936

Leto 1.

3 tisoč km novih cest za Abesinijo

Vlada pa se mora braniti, ker ji je španski narod dal nalogo, da čuva demokracijo in preprečuje povratek diktature. Vodenje ugotovitev socialističnega zastopnika niso izkazale nobenega priznanja

Krvav zločin v Šmartnem ob Savi:

Brat umoril brata?

Ljubljana, 17. junija.

Vsa vevška okolica in daljino Posavje se z veliko napetostjo zanima za uganko čevljarskega pomočnika, 28-letnega Viktorja Marna iz Šmartna ob Savi. Ze na praznik sv. Rešnjega Telesa se je Viktorjem prijateljem, znanem in tudi sosedom čudno zdelo, da ni Viktorja nikjer na spregled, ko je bil drugače ob prostih prazničnih dnevih stalno v njihovi družbi. Tudi njegovi zaročenki Lenki Jusinovi je bilo težko pri srcu, ker jo Viktor ni ves dan obiskal. Težke slutnje so jo obšle, da je najbrže Viktor na tajinstven način izginjal iz domačije. Viktor Marn je bil varčen in marljiv delavec. Zgradil si je ob Šmartinski cesti lično hiško z vrto, da bi se vanjo po poroki vasil z Lenko kot gospodinja. Orožniška patrulja iz Vevče, ki ima dolžnost, da obhodi gotove kraje v Posavju, je 13. t. m. po zaupnikih in tudi od zaročenke same izvedela, da Viktorja Marna pogrešajo in da se je moral nad njim izvršiti najbrž kak zločin. Tudi tvrda Bata v Ljubljani se je zanj zanimala, ker je bil pri njej zaposlen kot čevljarski pomočnik.

Prve poizvedbe

Vevški orožniki pod vodstvom komandirja gospoda Sušnika, so takoj v soboto uvedli prve poizvedbe. Zbrali so temeljne informacije o razmerah na domačem domu Viktorja Marna, rodbinske prilike in zlasti, kakšno razmerje je vladalo med Viktorjem in starejšim bratom, 31-letnim Lojzeto Marnom, ki je po očetu prevzel domačijo, a se je zavezal v izročilni pogodbi, da izplača brata in dve sestrji, ki se nahajata v Ameriki. Doznali so orožniki, da je med obema

bratoma vladalo veliko nesoglasje

in da so bili večkrat ostri prepiri med obema zaradi denarja. Viktor je zahteval denar, brat mu je ugovarjal. Padli so med njima dostikrat hudi očitki. Ker so se med ljudmi širile govorice, da je najbrž Lojze ubil svojega brata in zakopal, so naposled orožniki izvedli pod vodstvom komandirja najstrožjo hišno preiskavo. Imela je delovni uspeh. Našli so okrvavljene cunje. Tudi Lojze je kazal na obrazu in v okoliščinah znake, bil je opraskan in je kazal lažje poškodbe, ki so bile še dokaj sveže. Komandir g. Sušnik je naposled v ponedeljek prijel starejšega brata in ga kot osumljenca začel zaščitovati o vseh okoliščinah. Lojze

Ponarejalska družba „Bratje Kastelic“ pred sodiščem

Ljubljana, 17. junija.

Zadnji čas so se zelo razširili ponarejeni kovanci po 20 in 50 Din po vseh krajih Slovenije. Ti falzifikati so prav dobro izdelani in se na prvi pogled težko ločijo od pravih, osobito v temi. Imajo mnogo svetlejši blesk. Tudi zvenek je močan. Ponarejeni kovanci po 50 Din imajo po robu celo predpisani napis »Bog čuvaj Jugoslaviju«. Ti falzifikati se širijo po Mariboru, Celju, po Gorenjskem, Dolenjskem in Notranjskem. Nekemu razpečevalcu so že prišli na sled, toda ta noče izdati svojih sotrudnikov, pomagačev in mojstrov v ponarejanju denarja.

Pred malim kazenskim senatom pa se je danes ob 8. 30 pričela glavna razprava proti 4 bratom Kastelicim, ki so ustanovili družbo z neomejeno zavezo, da bi ponarejali 20-dinarske kovance in jih spravljali v promet na raznih krajih okoli Litije, v Ljubljani in njeni okolici. Bratje Kastelici so doma na srednji kmetiji na Otič vrhu pri Velikem Gabru, okraj Litija. K sebi so povabili napolstrokovnjaka v ponarejanju kovancev 24-letnega Antona Finca iz Peči pri Višnji gori, ki je bil lani spomlad obsojen v Novem mestu zaradi razpečevanja falzifikatov na 5 mesecev strogega zaporu in 400 Din denarne kazni, pogojno za 4 leta. Tega so bratje Kastelici naprosili, da jim da navodila za modele in primeren material. Najprej so po njegovih navodilih napravili nekaj peščen model za 20-dinarski kovanec,

je bil pri zaslišanju trdovraten. Zanimal je vsako krivdo, da bi bil na kakršenkoli način deležen pri začetni usodi brata Viktorja. Odločno je zavračal sum, da bi bil on postal morilec svojega brata. Na podlagi zbranih dokazov je naposled komandir napovedal aretacijo Lojzetu Marnu, ki se je temu ukazu udal s topo resignacijo.

Izročeni v sodne zapore

Po dolgotrajnem zaslišanju v ponedeljek so orožniki v ponedeljek zvečer odvedli Lojzeta Marna v Ljubljano direktno z doma iz Šmartna ob Savi. Ob 20 so ga izročili v preiskovalne zapore ljubljanskega okrožnega sodišča. Jetniška uprava je Lojzeta prevzela in sestavila z njim zapisnik o osebnih podatkih. Alojzij Marn je bil rojen 14. junija 1906 v Šmartnem ob Savi na domu štev. 32, pobit je na obrazu in rokah, krepke in srednje postave. Seboj je imel 234 Din denarja. Orožniki so hkrati predložili držav. tožilstvu kratko ovadbo proti Lojzetu Marnu zaradi suma umora. Drž. tožilstvo je nato odredilo kazenski progon proti Lojzetu Marnu in poverilo nadaljno preiskavo preiskovalnemu sodniku. Ta je Lojzeta kratko zaslišal. Lojze je zanimal krivdo. G. sodnik pa je odredil proti njemu preiskovalni zapor.

Že tretji dan na terenu

Trije orožniki vevške orožniške postaje: komandir Sušnik, narednik Dušan Andrič in podnarednik Lovrenc Jereb preiskujejo na terenu v Šmartnem ob Savi zadevo pogrešanega Viktorja Marna. Prvotna domneva, da bi bil Lojze ubitega brata zakopal in zabetoniral, ni bila utemeljena. Preiskali in prekopali so vse okoli hiše, prevrgli gnojnice. Ni bilo nikakih sledov. Rezultat večeršnjih raziskavanj pa je bil, da so orožniki našli krvave sledi, ki so vodile tja proti Savi. Utemeljena je domneva, da je najbrž nekdo truplo pogrešanega brata Viktorja odnesel proti Savi in ga vrgel v vodo. Orožniki so že dve noči prenočevali kar v Šmartnem ob Savi, da so mogli takoj zgodaj zjutraj nadaljevati z nadaljnjimi raziskavanji in poizvedbami. Davi so se zgodaj napotili tja proti Savi in so začeli iskati truplo pogrešanca ob bregovih Save. Preiskujejo vsak grmič. Na razpolago jim je tudi čoln.

Ob zaključku lista še niso našli trupla pogrešanega. Kakšen bo končni uspeh vseh preiskav, bomo pač poročali. Vsekakor ni izključeno, da bo orožnikom omogočeno razvozlati tajinstveno izginotje čevljarskega pomočnika Viktorja Marna.

kajti 50-dinarskega si niso upali ponarejati zaradi obrobne napisa. Peščen model se ni obnesel. Lani spomlad so nato napravili model iz gipsa. Tudi ta ni bil pravi. Naposled so napravili model iz bakra. Ta jim je bil po volji. V svoji pripravi kovanci so začeli ponarejati 20-dinarske kovance. Napravili so jih 25, a so bili že na prvi pogled sumljivi. Izdelani so bili iz raztopine svinca, bakra in kositra. Razum dveh, so bratje Kastelici spravili v Litijo, Ljubljani in okolici vse komade v promet. Naposled so jim v Ljubljani prišli na sled. Falzifikate so oddajali pri malih trgovcih, ki dostikrat ne pazijo na kakovost kovance, dalje pri branjevih ob večernih urah. Tudi trafikante so oslepili. Navadno so kupovali za nekaj dinarjev cigaret, kruha, ali pa kak mal prigrizek. Eden bratov si je celo s ponarejenim kovancem kupil vozni listek Radohova vas-Ljubljana. Ta nepošten posel so izvrševali od avgusta lani do letošnjega februarja.

Kriminalnem oddelku ljubljanske policije pod vodstvom pol. nadzornika g. M. Močnika, ki je izvršil hišno preiskavo pri Kastelicvih, se je naposled posrečilo prijeli trditi »Bratje Kastelici«. Vsi so že v preiskavi priznali sodelovanje pri ponarejanju in razpečevanju teh kovancev.

Na zatožni klopi so danes sedeli: 29-letni Janez Kastelic, ki je bil še trditi, 27-letni France Kastelic, glavni razpečevalec, 24-letni Tone in 22-letni Nace Kastelic ter Anton Finc.

Razprava ob zaključku lista še traja.

Večer bolgarskih plesov in iger

Skupina bolgarskih akademikov, kakih 15 po številu, ki je z uspehom nastopila že po drugih večjih mestih naše države, je v nedeljo zvečer priredila tudi v ljubljanskem opernem gledališču »Večer bolgarskih plesov in pesmi«. Na programu so prevladovali plesi, pesmi smo slišali vse skupaj komaj tri, in sicer lepe bolgarske sevdalinke, ki jih je z lepim glasom in pristno občutenim podajanjem zapela članica te skupine K. Petkova. Ves spored so gostje izvajali v slikovitih bolgarskih narodnih nošah; med originalne narodne plesne (Svatovsko kolo, Djuigersko, Sitno, Rečenica itd.) so vpletli nekaj bolj stiliziranih in nekaj simboličnih plesov, ki so jim pa vsem bili za podlago elementi, narodnih plesov. Skoda le, da plesom ni bila ekvivalentna glasbena spremljava (operni orkester pod ravnote-

ljem Poličem, pri klavirju je dobro sodeloval dr. Svara), ker bi lahko še bolj zazvela posebnost bolgarskih plesov, komplicirana orientalsko baryana ritmična razgibanost v muziki, ki ji odgovarja za naše pojme izredna kompliciranost plesnega koraka, ki so jo pa gostje res dovršeno podali. Predvsem sta omembe vredna H. Garikov in K. Petkova, ki se zdi, da sta duša te skupine, od ostalih solistov se je odlikovala posebej L. Atanasova, poleg M. Basmacijev in D. Siskova.

Gledališče je bilo precej slabo zasedeno, nekaj najbrž vsled lepega nedeljskega vremena, nekaj vsled slabe reklame, vsekakor bi bolgarski akademiki zaslužili pri nas vsaj malo več pozornosti.

W.

Tudi takšnih stvari ne smemo omalovaževati

Nedokončan uvod

Velikostni dnevi ljubljanske velesajme in njegovega nerazdružljivega priveska, ki ga je nekdo krstil z moškimi imenoma »veletinglanc«, njegov tovariš pa je bil mnenja, da se mu bolj prilaga ime srednjega spola »veleplejčevanje«, so minili. Ubrani akordi »lajerkostne« na »ringelšpil«, ki je sviral samo srce pretresujoč in veleklasično muziko a la »O dona Klara, ih hab dih tancen gezeen...« itd., so izveneli, fenomenalno tele »sa dvema glavama in četiri oka« je odbežljalo razkazovat svojo imenitnost drugam, za njim pa je odlomastil tudi 500 ali 5000 let (se ne spomnim več natančno) stari veleokrodel. Vsi so odšli. Grobna tišina je zavladala sredi pisanih paviljonov, le veter turobno ječi v vrhovih dreves: Vse mine...

Približno takšen, samo še mnogo daljši uvod, poln svetlobja in tihe resignacije, sem nameraval napisati za članek ob zatvoritvi velesajmskega zabavišča — da velesajma samega kot lajik niti ne omenjam. Pa me je čas prehitel in tako pišem zdaj o nekoličinski sodobnosti in aktualnosti rečeh, kot je bil takle ringšpil in tele in krokolodi. Vsi ti namreč pridejo in gredo — Ljubljana pa ostane.

Na naslov velesajmske uprave

To bi namreč rad vedel: ali je uprava ljubljanskega velesajma že kdaj razmišljala o tem,

Občni zbor Zveze za tujski promet

Ljubljana, 17. junija.

Ob udeležbi okrog 30 delegatov raznih tujskoprometnih organizacij, ki so članjeni v Zvezi za tujski promet v Sloveniji ter okrog 30 predstavnikov ostalih društev in javnih korporacij, ki so zainteresirane na tujskem prometu, se je začel danes dopoldne ob 10 v sejni dvorani Zbornice za TOI občni zbor Zveze za tujski promet v Sloveniji.

Občni zbor je otvoril zvezin predsednik dr. Rudolf Marn, ki je po uvodnem pozdravu podal pregledno predstavitveno poročilo, ki je bilo z odobravanjem sprejeto. Ravno tako je bilo v odobravanju sprejeto tudi obširno poročilo ravnatelja tujskoprometne zveze g. Pintarja, ki je poročal o poslovanju zveze. To poročilo je bilo že napisano razdeljeno med udeležence ter obsega nad 50 tiskanih osmerkov.

Iz računskih zaključkov je razvidno, da je zve-

za v slabih gmočnih razmerah. Zivi zveza samo od dohodkov, ki jih prinašajo njene komercialne ustanove. Vendar pa so ti dohodki taki, da za zvezne potrebe ne zadostujejo. Zato podpira zvezo tudi banska uprava, občina, Zbornica za TOI. V interesu zveze in splošnega napredka v propagandi tujskega prometa pa bi bilo, da se subvencije zvišajo, ker zveza sicer ne more v popolni meri izpolnjevati svojih nalog. Bilanca izkazuje 2137 din dobička, kar je dokaz, da je bilo gospodarstvo kljub slabim razmeram dobro. Nato je bila dana odboru razrešnica ter so sledile volitve. Z malenkostnimi spremembami je bil izvoljen dosednji odbor. Mesto umrlega prof. Jarca je bil v odbor izvoljen g. dr. Stele in mesto dr. Vargazona ing. Dilrich. Med odbornike je bil izvoljen tudi novomeški župan gosp. Pavčič ter ravnatelj zdravilišča Rog. Slatine Gračner. Nato so sledili nekateri predlogi, o katerih se je razvila živahna debata.

Velik požar v Trnovski vasi v Slovenjskih goricah

Ptuj, 16. junija 1936.

V ponedeljek, 15. t. m. okrog 22 se je zaisvitalo nebo nad prijazno vasico Trnovska vas. Mlin, lasti Ivana Tramčara, je zaradi eksplozije začel goreti. Mlin, ki stoji na potoku Črmcu, je opremljen z najmodernejšimi napravami, lastno električno napravo ter posebnimi stroji, da za slučaj pomanjkanja vode lahko neovirano obratuje. — Eksplozija je nastala, kakor se domneva, pri vretencu v nadstropju mlina. Požar se je z bliskovito naglico razširil na ves mlin. Službojuči mlinar je aviziral z zvonenjem v cerkvi Sv. Bolfenka nastali požar. V hipu so pri-

hiteli na kraj požara ljudje in tudi gasilci iz Biše so stopili s svojo brigado v akcijo. Po trudopolnem delu vrlih gasilcev in ostalega občinstva se je posrečilo požar omejiti, da se ni razširil na stanovanjsko hišo in ostala gospodarska poslopja, ki stojijo precej blizu mlina. Posrečilo se je rešiti tudi strojno napravo za pogon mlina in električno centralo. Vsa ostala mlinarska moderna naprava ter zrnje in nakupljena moka, pa je postala žrtev ognjenega elementa. — Skoda je zelo visoka in znaša okrog 200.000 Din, in je krita le deloma z zavarovalnico. Pravi vzrok eksplozije še ni pojasnjen.

Celjske novice

Celje, dne 16. junija 1936.

Prepečali na zatožni klopi

Pred malim senatom se je danes zagovarjal 26-letni kočar Drev Jože iz Loma pri Sošanju. Drev je bil obtožen sledečega dejanja: Dne 3. maja je šel mimo hiše svojega svaka Jožeta Globačnika v Topolščici. Globačnik ga je pred hišo pozval na odgovor, zakaj hodi k njegovi hiši razgrajati. Drev, namesto, da bi kaj odgovoril, je nato vprašanje izvekel iz žepa odprti nož in sunil Globačnika pod desno senec ter mu skoraj popolnoma odrezal desni uhlj. Ta poškodba je težkega značaja. Nato je Drev zabodel Globačnika še pri desnem uhlju, nato ga zabodel od spodnjega desnega uhlja proti zaglavju, končno ga je pa še zabodel z nožem v desno ramo in še pod desno pazduho. Vse te poškodbe so težkega značaja.

Pri današnji razpravi je bil Drev zaradi tega obsojen na 1 leto strogega zaporu, plačati pa mora Globačniku še za zdravnika 3472 Din. Globačniku pa 1000 Din za zgubo na zaslužku in 2000 Din za bolečine.

Nove zgradbe se bodo podražile 60%

Maribor, 16. junija.

Mezno gibanje gradbenega delavstva v Mariboru je vzbudilo veliko pozornost tudi med gradbenimi gospodarji, ki imajo nova poslopja že v zgradbi ali pa jih še letos nameravajo graditi. Danes so namreč gradbeni podjetniki razposlali svojim klijentom okrožnico, v kateri jih opozarjajo na nevarnost stavke, če ne pride med podjetniki in delavstvom do sporazuma zaradi regulacije plač. Če izbruhne stavka, se bo dograditev že započetih stavb zelo zavlekla, nove zgradbe se pa v doglednem času sploh ne bi moge začeti. Podjetniki sami namreč ne morejo prevzeti na sebe vseh bremen, ki bi nastala s priznanjem ljubljanske pogodbe ter bodo prisiljeni na vsak način del novih stroškov prevzeti na ramena gradbenih gospodarjev. Delavske mezdne so znašale pri sedanjih višini okoli 30% vseh gradbenih stroškov. Ostalo je odpadlo na material in na zaslužek podjetnika. Gradbeni podjetniki dokazujejo v okrožnici, da je njihov zaslužek zelo neznačen ter znaša kvečjemu 5-6% celotnih stroškov. Če se uveljavijo tudi v Mariboru ljubljanska pogodba, potem se bodo zvišale mezdne za 25%, kar bi pomenilo pri celotnih gradbenih stroških 6% povečanje. Toliko bi tedaj znašal ta povečanje, kakor znaša sedaj zaslužek gradbenega podjetnika. Podjetniki prosijo gradbene gospodarje, da pokažejo svojo uvidenost ter pristanejo na njihove predloge. Kakor smo že včeraj poročali, je bila tovarna J. Hutter in drug prva, ki je odobrila še pred prejemom omenjene okrožnice predlog gradbenih podjetnikov, če bo s tem ugodno zahtevi delavstva. Hutterjeva tovarna gradi letos zelo velike tovarniške objekte poleg dosedanjih naprav. Druga je pristala mestna občina mariborska, ki ima letos tudi veliko zgradbo — novo magdalensko šolo. Kot tretja je izjavila Ljudska Samopomoč, da bo priznala zahtevo podjetnikov. Ljudska Samopomoč je začela z zgradbo velike štirinadstropne stanovanjske in trgovske hiše na vogalu Aleksandrove in Kolodvorske ulice. Tako so vsi največji gradbeni gospodarji že pokazali svojo uvidenost in podjetnosti so prepričani, da jim bodo sledili tudi drugi, da ne bo potem prišlo do proglasitve stavka stavbinec, ki bi bil sicer neizbežen.

Poštarski kongres

Sarajevo, 17. junija.

Po dveh dnevih se je včeraj kasno v noč zaključil kongres poštarnikov v Sarajevu. Na koncu je bila sprejeta resolucija, v kateri zahtevajo, da se izda poseben zakon za pošto in brzojavno osebo s posebnim ozirom na njihov poseben položaj in razmere, v katerih živijo in dela poštne osebe. Pri izdelovanju tega zakona naj bi sodelovali tudi zastopniki združenja poštarnikov uradnikov. Dalje so sklenili, naj se takoj poveča število delovnega osebja, povečanje kreditov za vse stroške in vse potrebe in dalje gradnja higienskih domov, ki naj bi bili prvi korak v borbi proti tuberkulozi, ki močno razsaja med poštarnimi osebjem. Končno so stavili tudi predlog, naj bo tudi poštne uradništvo deležno na dobičku poštne hranilnice, v kolikor opravlja posle pri izplačevanju in vplačevanju. Delež naj bi dobivali v obliki taniem, kakor jih prejemaže že sedaj uradniki hranilnice same.

zatožni klopi, zbitga skupaj iz trhlj ter vsehprek preluknjanih desk, izrekel na račun velesajmske uprave in Ljubljane same nekaj tako krepkih in pikrih, da jih ne gre napisati, ker bi jih papir ne prenesel. Če pa jih uprava ljubljanskega velesajma prenese — potem pa Bog pomagaj!

Trbovlje

Trbovlje, 16. junija.

Izplačilo pokojnin vojnim invalidom. Pretekli mesec so naši vojni invalidi dobili izplačilo pokojnin osemnajstega. Ta mesec pa štejemo že šestnajstega, pa se tudi nimajo pokojnin izplačanih. Na nakazilu pa vidimo vedno označen datum prvega tekočega meseca. Vojni invalidi se proti temu pritožujejo in izleti imajo pokojnine v prvih dneh meseca. Ti naši invalidi imajo večinoma privatna stanovanja in jih morajo plačevati prvega v mesecu, njih gospodarji ne čakajo do osmenajstega, kakor morajo invalidi, pa tudi njih želodci niso tako potrpežljivi.

Šport

Naše nade proti Nemčiji

Konaj je bila končana odločilna borba z Avstrijo, ki nas je privedla v finale evropskega pasa za Daviscup. Že je nastalo veliko vprašanje, kje se bo odigral finale. Zaenkrat izgleda, da bo finale v Zagrebu.

Možnost, da proti Nemčiji dobimo, je sicer zelo majhna. Gottfried von Cramm je danes brez dvoma najboljši teniški igralec na svetu. Drugi zastopnik Nemčije, Henner Henkel, je ravno tako močan igralec, toda malo slabši, kakor von Cramm. Njega lahko primerjamo našemu Puncetu in Palladi. Pomisliti pa je treba tudi na to, da Nemci igrajo vseh pet iger samo z dvema igralcema: von Crammom in Henkelom. To znači, da mora ta dvojica odigrati v treh dneh pet tekem, kar je brez dvoma zelo velik napor. Jugoslavija pa igra v dvojbi s Kukuljevičem in Mitičem, ki se od tekme do tekme izboljšujeta in zlasti Mitiču prerokujejo v Parizu in na Dunaju sijajno bodočnost, češ, da je tipičen igralec v dvojbi. Toda za enkrat dvojica Kukuljevič—Mitich se ni popolnoma vigrana in bo prva naloga francoskega trenerja Ramillona, da bo posvetil vso krčbi naši dvojici. Ramillona bodo namreč zvonali povabili v Zagreb, da bo še v zadnji uri pomagal našim tekmovalcem. Nemčija je letos po svojih močeh najresnejši kandidat, da si pribori to dragoceno trofejo in si ne smemo delati nikakih iluzij, čeprav smo do sedaj nastopili tako odlično. Na vsak način pa pravijo naši mušketirji, da se bodo potrudili, da rezultat med Jugoslavijo in Nemčijo ne bo 0:5, kakor je bil z Irsko.

Zagreb se za finale pripravlja z največjimi pripravami. Postavili bodo novo tribuno, kjer bo prostora za 4000 gledalcev. Koncem tega meseca bodo odigrali naši reprezentantje še meddržavno tekmo z Madžari v Zagrebu. Ta tekma bo pravi dober trening za naše igralce, ki jih pa tudi ne bo preveč utrudila, ker Madžarska ni tako močna.

VELIKO MEDKLJUSKO KOLEŠ. DIRKO

razpisuje za prihodnjo nedeljo ZSK Hermes na običajni progi čez poduški klanec. Juniorji prevozijo progo, ki meri 8 km, petkrat, glavni dirkači pa 12 km; t. j. prvi 40 km, slednji pa 96 km. Ker je za to vožnjo poklonila tovarna »Diamant«-Werke kot nagrado zmagovalcu glavne dirke prvostopno dirkalno »Diamant« kolo, tvrdka Jax in sin pa več ostalih praktičnih nagrad, se bo tega dne nedvomno zbrala v borbi velika konkurenca kolesarskih dirkačev, ki bodo na muhasti cesti merili svoje mišice. — Zabelek vožnje je določen ob 14 in je konec predvidevati šele okrog 19., nakaš se bo na športni zabavi v Carmanov restavraciji pristonilo k razdelitvi težko priborjenih nagrad.

Nemiri v Palestini:

Učenci obrnili puške proti učiteljem

Velika Britanija je bila učiteljica Arabcev v vojevanju ob času njihovih bojev za samostojnost in neodvisnost med svetovno vojno. In šola, v katero so Angleži med vojno sprejeli Beduine, polnoma, kmete in meščane arabskih mest, je vzgojila vojake, ki so svoje orožje začeli obračati tudi proti svojim učiteljem. Kakor je gotovo, da je mladoturško politično gibanje črpalo svoje nauke v političnih in državopravnih naukih voditeljev francoske revolucije in da so tudi iz Amerike prihajali v Orijent nauki, ki so pomagali vzbuditi in razgibati vzhodne narode, prav tako je gotovo, da so bili Angleži ti, ki so, kakor na primer skrivnostni polkovnik Lawrence, izučili Arabce v uporniškem duhu in temu pripadajoči vojni tehniki. V tem tiči tudi vzrok, da se znajo danes Arabci v Palestini na tako več in ogorčen način zoperstavljati angleški vojski in policiji.

Plodovi Lawrencevih naukov

Da navedemo samo en primer iz zadnjih dni v času nemirov v Palestini. Severno od kraja Lydda so izvršili Arabci bombni atentat na angleški transport, v katerem so se vozila ojačenja iz Egipta. Uspeh atentata je le toliko in le v tem izostal, ker so Angleži iz opreznosti poslali pred tem vlakom poseben izvidniški vlak, čigar vagoni so bili nato-vorjeni le z navadnim balastom. Eksplozija na progi je zato naredila le manj pomembno škodo, človeške žrtve pri tem ni bilo nobene. Pijonirskemu oddelku, kateremu je bila namenjena arabska bomba, se je posrečilo po kratkem času, ko so očistili progo, nadaljevati pot in dospeti o pravem času na določeno mesto. Angleži so se morali pri tem atentatu seveda spomniti na način boja Arabcev proti svojim oblastnikom, ker je bil atentat izpeljan tako,

»Moji učenci so se pozneje naučili, da so znali že sami polagati mine. To svoje znanje so širili potem dalje. Vesti o njihovih uspehih so se kmalu razširile med ostale Arabce. Toda pojmovanje Arabcev je bilo nekajkrat prav svojsko: Arabci iz rodu Beni Atiyeh so pisali Fejsalu neko pismo, v katerem so ga prisilili, naj jim pošlje enega Lawrencea, da bodo vse mostove in železnice pogнали v zrak. Fejsal jim je res poslal nekega Saada, udarnega in bistrega Arabca, da se jim je enkrat z njegovo pomočjo posrečilo zajeti cel turški transport, ki ga je vodil Sulejman Rifada, star nasprotnik Angležev. Napadalcu so zaplenili 20 tisoč luntov zlata in mnogo dragocenih trojev.

Tajna uporniška gnezda

Načini bojevanja, ki ga porabljajo danes Arabci v bojih proti angleški mandatni oblasti v Palestini, so uvožena roba. Arabci v Siriji, Iraku, v Transjordaniji, Hedžasu in Jemenu pa so si iznašli prav svojo rušilno tehniko. Tudi tej tehniki so kumovali Angleži. To so razna tajna in prevratna društva, ki so obstojala že med vojno in obstojajo še danes. Njihova prevratna delavnost se je mogla opaziti že med svetovno vojno, še mnogo bolj se pa opazita danes. Obiskovalci Sirije v letu 1913 so mogli opaziti nešteto tajnstvenih uporniških dejanj, mogli so si ustvarjati medsebojno zvezo, do pravega izvo-ra pa stvari le niso mogli priti. Ni se vsem obiskovalcem posrečilo, da bi tem prevratnim, pravzaprav osvobodilnim težnjam Arabcev prišli na sled, kakor Angležu Brayu, ki je zasledil tudi kraj in čas rojstva arabskih želja po svobodi izpod turškega jarma. Ta pokret se je iz Basre naglo raztegnil po vsej Siriji in odtod dalje po vseh arabsko govorečih krajih, ki so bili pod turško oblastjo. V vsej

čisto politična in nacionalistična. Iz dveh glavnih gnezd so se širile prevratne ideje. Eno gnezdo je bila taka organizacija »Al Ahad« v Mezopotamiji, drugo pa »Fetah« v Siriji. Svoje mreže so potegnili tudi v Egipt.

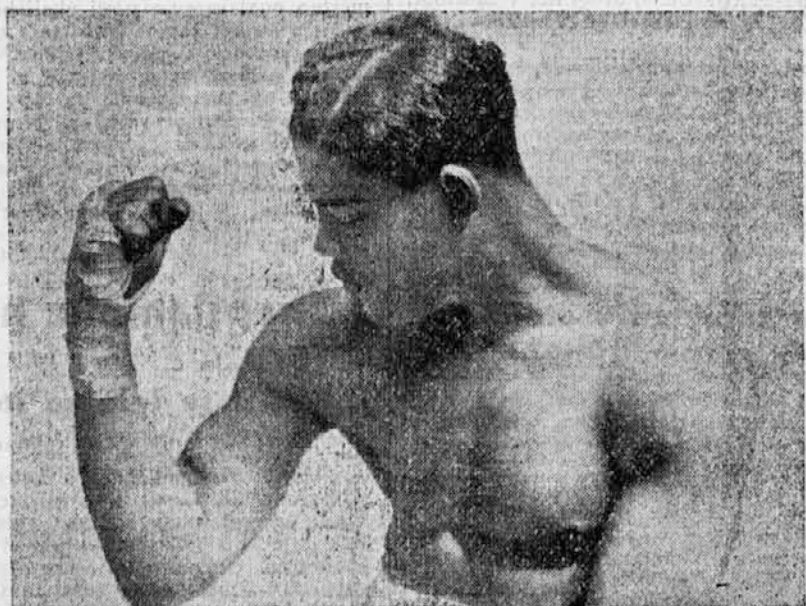
Zarotniki na čelu turške vojske med svetovno vojno

Prav v knjigi polkovnika Lawrencea se da brati, kako so te zarotniške organizacije posegle v nacionalno življenje Arabcev, ne da bi jih turške oblasti sploh zasledile. V Siriji so se tako združili v svoje društvo, ne da bi to gibanje opazil paša v Damasku, veleposelniki, učenjaki in pisatelji, ki so se pri svojem delu posluževali prisega, svojih znakov, ki so imeli svoj časopis, in povrh še tajen sklad, s katerim so mogli financirati upore proti turški oblasti. Sele, ko so turške oblasti dobile v roke neke tajne papirje francoskega konzula, so spravile na dan toliko, da so nekatere nevarne razumne pobile ali pa pregnale. Tragično je bilo za vojskujočo se Turčijo, da je imela v častniških vrstah premnogo Arabcev, ki so bili aktivni člani teh prevratnih organizacij in so za svoje ideje delali tudi na fronti. Vso podporo pa jim je takrat nudila znana angleška vo-hunska organizacija Intelligence Service. Tako se je zgodilo, da je poveleval takrat, ko je pred nedavnim umrl angleški general Allenby udaril na Jeru-zalem, turškim četam deželni namestnik, član take arabske organizacije in da je neki drugi član te organizacije kot poveljni premaganih turških čet iste zapeljal v Transjordanijo, torej v ozemlje, kjer je bilo nemogoče čete nanovo organizirati. Tudi po zaključku premirja so se še vedno taki zarotniki nahajali na poveljniških mestih turške vojske. Arabska tajna zarotniška društva, v katerih so

Bavarske poklicne lovce šolajo čisto po vojaško.

Arabci izučili v tiem delu in zatajevanju, so danes spet vsa na delu. Arabski nemiri v Palestini pa kažejo, da si Arabci žele in zahtevajo čisto drugačne rešitve vzhodnega vprašanja, kakor si ga pa zamišljajo Angleži, Francozi in Društvo narodov. Spomenik generala Allenbyja, ki je osvojil Jeruzalem s pomočjo Arabcev samih, je danes tarča arabskih bomb, katere so si uvozili iz vseh strani sveta

Joe Louis, črnski orjak, ki bo jutri branil svetovno prvenstvo v močni roki proti nemškemu bok-sarju Maxu Schmelingu.

kakor jih je bil med svetovno vojno polkovnik Lawrence učil in z njimi vred uničeval na ta način železnice v Hedžasu. Eksplozije so kopicile stroj na stroj, tirnice so se krivile v vijuge, mostovi so frčali v zrak. Za nasipi pa so prežali na svojega sovražnika z novimi puškami in z dobro izvezbanimi poveljniki Arabci. Večkrat so se tudi Turki posluževali enakih mer opreznosti, kakor se jih morajo danes Angleži. Tudi oni so pošiljali pred vojaškimi transporti izvidne vlake, da je atentat tistega, kateremu napadalcu niso nastavili pasti.

Dejansko ni nobene razlike med napadalnimi in razdiralnimi metodami Arabcev iz onih časov, ko so bili še pod vodstvom Angležev, in med načini boja tistih Arabcev, ki so bili še do včeraj prijatelji Angležev, a se danes najljubeje borijo proti njim. V Palestini se danes bojuje pravzaprav neke vrste majhna vojna. Nauki polkovnika Lawrencea so rodili slab sad. Grenko je danes za Angleže, da se morajo ob teh nemirih spominjati imen treh svojih slavnih mož, namreč polkovnika Lawrencea ter kapitanov Lewisa in Stokesa. O svojem prevratnem delu med Arabci je polkovnik Lawrence napisal knjigo z naslovom »Sedem stebrov modrosti«. V njej opisuje vsearabsko uporniško gibanje, ki je zrastle pod njegovim vodstvom proti Turkom.

svoji moči in upornosti se je ta pokret pokazal šele leta 1915. Da je ta čas tako kasno nastopil, ni samo vzrok svetovna vojna, v kateri so imeli Turki še dokaj ugoden strateški položaj, temveč mnogo bolj nespornost, ki so se vselili med arabske voditelje. Redkokdaj so si bila ta tajna društva edina v tem, kdo naj vodi uporniško gibanje.

Iz Sirije in Mezopotamije na vse strani

Mladoturki so takoj prepovedali vsa arabska društva in združenja, čeprav so imela zelo liberalen program. To se je zdelo na uho zelo čudno, saj so bili prav Mladoturki, ki so v svoj narod prinašali liberalne ideje in izdali parolo: Turčijo Turkom. S tem so pa povzročili, da so se vsa društva pretvorila v tajna, iz njih so se rodila zarotniška gnezda, ki so se kmalu medsebojno začela povezovati.

Po prepovedi in ukinitvi društva »Akhua«, ki je bilo matica vseh ostalih zarotniških društev, so se začele ustanjavljati nevarne podzemne zarotniške bratovščine. Ta združenja niso imela na programu več zgolj versko socialne reforme, kakor organizacije tripolitanskih Arabcev in Vahabov v notranjosti Arabije, temveč so bila že v svojem začetku

Antilski cesar

Raphael Leonidas Truchillo y Molina, predsednik zamorske republike S. Dominga na največjem Antilskem otoku, vlada od leta 1930 kot neomejen poglavar z naslovi »generalissimus, častni doktor, dobrotnik nacije in rešitelj republike«. A tega mu je postalo premalo, in je zadnjič izjavil v senatu: »Moja dejanja dokazujejo, da sem vtelesen Cezar. Ponovil bom tudi velikega Nerona. Zažgal bom San Domingo in zgradil novo lepšo prestolnico.« Nato ga je proglasil senat za antilskega cesarja, in kmalu se bo vršilo kronanje. Črni vladar je nakopičil veliko premoženje, ker je obdaval v svojo osebnost korist glavne deželne pridelke: sladkorni trs, sol in meso. Zgradil si je krasno palačo in ima same ženske ministre. Vsi njegovi sinovi so visoki častniki. Celo najmlajši, 6letni Ramphis, je gardni polkovnik. Vsi uradni spisi, ki jih prejema cesar, so naslovljeni na »Mesijo, odrešenika, junaka, velikan«. Na strehi njegove palače žari zvečer napis: »Bog in Truchillo!« Zadnja objavljena poslava se glasi kratko: »Vse revolucije so strogo prepovedane.« Cesar je poklal vse politične nasprotnike, v kolikor niso pobegnili v inozemstvo. A kljub temu zelo skrbi za svojo varnost. Naročil je iz Amerike 12 oklopnih avtomobilov in palačo straži 800 gardnih vojakov.

Novo poljedelstvo

Profesor Dunais je izročil francoski akademiji znanosti razpravo o tako zvani »izžupanosti« zemlje. Zakaj ne obrodijo polje po večletnem obdelovanju kakor poprej? Zakaj se nanaša ta »utrujenost« samo na določene zelenjadne in žitne vrste, a se ne pozna pri kolobarjenju, če sadimo namesto zelja in kumar grab, krompir, peso ali čebulo? Raziskovalec zatrjuje, da nakopiči sčasoma presnavljanje v tleh snov, ki zatira rastlinstvu koristne bakterije. Krstil jo je za »bakteriofag«. Če bomo poprej namakali ali samo pobrizgali seme s kulturo primernih bakterij, bomo poljubno zadržali ali celo popolnoma odstranili sicer neizogibno »izžupanost«.

Jetika ni dedna

»Revue de Paris« prinaša presenetljivo razpravo znanega strokovnjaka prof. Depréa, ki zatrjuje, da ni jetika nobena dedna bolezen. Otroci okuženih staršev se rodijo kot zdravi. Celot zamelek v okuženem materinskem telesu ostane do konca razvoja popolnoma prost Kochovih palčic.

Otroci se okužijo šele pozneje, če bivajo pod isto streho z odraslimi bolniki, ker je jetika nalezljiva. Nova ugotovitev je velikega socialnega pomena. Otroci jetičnih staršev lahko zrastejo popolnoma zdravi, če bodo stanovali ločeno od njih, v neokuženem stanovanju ter imeli dobro hrano.

Prijatelj A: Beži no, beži, kaj se boš delal norca iz mene.

Prijatelj B: O, koliko norcev pa bi se dalo narediti iz tebe?

Prijatelj A: (V naglici) Več že, kakor pa iz tebe!

★

Zdravnik (na javnem predavanju): To zdravilo prodajam že nad 50 let in še nikdar nisem slišal, da bi se kdo pritožil. Kaj naj to pomeni?

Glas iz publike: ... da mrtveci ne morejo govoriti!

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
SOLSKO ZVEZKE - MAFI
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PBBJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
IL NADSTROPJE

Življenje in trpljenje v najstrašnejši vojski sveta

Zakleta legija

42

Nazadnje je prišel naš kapitan kakor vihar. Bil je ves rdeč od besnosti. Pripeljal je s tramvajem, na katerega so domačini neprestano streljali. Večkrat se je voznik hotel prestrašiti, se vstaviti in se skriti pod voz, toda veliki nemški seržan iz naše kompanije je nameril nanj revolver in ga prisilil, da je ostal na svojem mestu. Po vsej ulici so žvižgale krogelje, ki so padale iz hiš na levi in na desni. Tisto nekaj legijonarjev, ki so bili v tramvaju, je streljalo skozi okno voza.

Kapitan je bil, kakor sem bil že dejal, ves besen. Zdaj so se vračali tudi gonjači mežgov iz Damaska, ki so si priborili pot s silo. Tri so domačini ubili, nekaj pa jih je bilo ranjenih.

Kapitan je poklical trdnjavo: »Poslijte mi pol tucata tankov!« Kljub temu, da je kapitan besnel, in kljub strahovitemu trušču in zmedu, je telefon brezhibno posloval.

Uro pozneje smo zagledali pet malih tankov. Drdrali in ropotali po, nazadnje pa so se postavili v vrsto pred vojašnico. Mlad topni-

čarski poročnik, brezhibno oblečen, se je javil kapitanu. Očitno je bil dobre volje. Streljanje je med tem malce potihnilo in zavlada je tišina.

»Kaj želite, gospod kapitan?« je vprašal mirno, poročnik. »Kako naj Vam pomagam s svojimi tanki?«

»Streljali so na mene in na moje ljudi, ubili so mi tri gonjače,« je rjovel kapitan. »Poglejte, ali ne bi mogli podreti nekaj teh kolib, da si malce oddahnemo.«

»Tres bien«, je odgovoril mladi častnik.

Vrnil se je s svojimi tanki, ki so takoj začeli rigati ogenj. Topovi kalibra 37 so metali iz sebe strel za strelom, šrapneli so se zabadali v hiše, odkoder so Druzi streljali.

Večina teh hiš je zgrajenih iz ilovice in iz lesa. Rušile so se druga za drugo, kadar je katero zadela krogla. Mi smo gledali skozi okna in se zabavali nad tem prizorom. Kapitan pa se je medtem sprehajal sem in tja ter si zadovoljno mel roke. Zraven je mrmral:

»Izvrstno, krasno.«

Kadar pa se je podrla hiša, je še pristavil: »Dobro je!«

Ko se mu je zazdelo, da je vojašnica zadosti rešena neprijetne sosesčine in da ne grozi več nevarnost, da bi nas nasprotnik znova napadel, je kapitan zapovedal, naj ogenj ustavijo. Poročnik je pozdravil, stisnil kapitanu desnico, mali tanki so se z velikim ropotom začeli vračati v Damask.

Ta začetek, s katerim so nas obdarili v Damasku je bil res krasen. Drugi dan nas je spet

čakala ekspedicija. Tri kompanije so morale postaviti skupine, ki se bodo združile z našo in tako obklopile mesto.

Korakali smo vso noč, sovražniki so pa neprestano streljali iz gozdičkov, izza ograj, iz koč, pa ga niti videti nismo mogli. Sovražnik je bil neviden in nedosegljiv. Kadar so spahiji slučajno ujeli kakega domačina, so ga takoj postavili ob zid, da ga je desetnija prostovoljcev ustrelila.

Jaz se za ta posel nisem nikdar prostovoljno javil. Toda vsi vročeglavec iz moje kompanije niso bili tega mnenja. Po poti smo oropali in zažgali majhno vas.

Divji Kerkezi, ki so nas varovali s strani, so lahko delali brez vsakega nadzorstva, kar so hoteli. Iz daljave smo slišali ženske krike. Tisto, kar se je dogajalo tam zadaj, gotovo ni bilo lepo.

Ko smo prišli na prostor, kjer se bo utaborila osemnajsta kompanija, smo takoj šli na delo. Delali smo kakor ujetniki, da bi taborišče utrdili. Potem smo odšli. Druzi so nas neprenehoma vznemirjali s svojimi strelji. Potem smo pomagali devetnajsti kompaniji, da se je udomila, nato pa smo vsi onemogli odšli v Kadem. Tedaj nas je bilo komaj še kakih šestdeset.

Teden dni pozneje smo morali oskrbeti z živežem osemnajsto in devetnajsto kompanijo. Vso pot smo se morali boriti. Okolica, v kateri smo se pretepali, je bila krasna, vsepovsod sami orehi in platane, ki spominjajo človeka na francosko pokrajino. Med potjo so krogle kar pljus-kale, pa nismo nič vedeli, odkod prihajajo.

Osemnajsta je bila osamljena in odrezana od sveta. Čakala nas je z razprostrtimi rokami. Če smo hoteli priti do devetnajste, smo se morali še huje boriti. Tudi tam so bili vsi neumni od veselja, ko so nas videli. Stari prijatelji so se trepljali po ramah in se objemali. Potem smo se spet vrnili.

Vračali smo se hitro, krogelje so žvižgale, druge pa so mijavkale in se odbijale od zemlje. Nenadno so se strelji pomnožili. Zdaj je postal ogenj vse hujsi in hujsi. Čez nekaj časa se nam je posrečilo, da smo ugotovili i smer, iz katere je sovražnik streljal. Streljanje je prihajalo iz vasi, ki je bila zakrita z majhnim gozdom.

Polkovnih, ki je zapovedoval koloni, je izgubil potrpljenje. Dal je povelje bateriji poljskega topništva, ki nas spremlja.

Topničarji so začeli postavljati topove kar po cesti. Kompanija se je ustavila v njihovi bližini. Čudili smo se, kako so bili ti topničarji pripravi. To so bili vse sami mladi vojaki, ki so prišli iz Francije. Kmalu so izračunali razdaljo in začeli uspešno streljati. Eden, dva, tri, štiri. Vsak top strelja skoraj tako naglo kakor revolver. V vasi prasketajo naše šrapnele. Dvigajo se oblaki dima in prahu. Vsako minuto pade take dvajset šrapnel v vas. Zidovi se rušijo, hiše so zbite v tla.

Vidimo, kako se prebivalci spuščajo v beg. Strašno dosti jih je, podobni so mravljam, ki se vzpenjajo na bližnje vrhunce. Ko smo gledali ta prizor, nam je odleglo. Za četrte ure smo v vas vrgli več kakor dvesto šrapnelov. Vsa vas je uničena.